

Innowacja pedagogiczna z języka angielskiego w klasach I-III pt.

„English is more than an adventure”

Autorzy:

mgr Olga Czyż

mgr Agnieszka Kornak

mgr Marta Mazur

"Jeśli szkoła chce być nowoczesna, twórcza, inspirująca, musi dawać szansę
wszystkim i każdemu".

Tadeusz Pilch

29 sierpień 2019r.

SPIS TREŚCI

1. Metryczka innowacji.

2. Opis innowacji.

3. Cele edukacyjne.

3.1. Ogólne cele kształcenia i wychowania.

3.2. Szczegółowe cele kształcenia i wychowania w zakresie języka angielskiego.

4. Treści nauczania.

5. Sposoby osiągnięcia celów.

5.1. Ogólna charakterystyka cech rozwojowych dzieci w młodszym wieku szkolnym i wynikający z nich sposoby nauczania języka obcego.

5.2. Metody nauczania języka obcego w młodszym wieku szkolnym.

5.3. Techniki prezentowania i utrwalania słownictwa.

5.4. Techniki pracy rozwijające sprawność słuchania.

5.5. Techniki pracy rozwijające sprawność mówienia.

5.6. Techniki pracy rozwijające sprawność czytania.

5.7. Techniki pracy rozwijające sprawność pisania.

5.8. Nauczanie języka z wykorzystaniem prac plastycznych uczniów.

5.9. Techniki dramowe w nauczaniu języka.

5.10. Praca z pacynką.

6. Ewaluacja.

7. Bibliografia.

1. Metryczka innowacji.

Przedmiot : Język angielski.

Etap edukacji: I etap nauki- szkoła podstawowa klasy I-III.

Wymiar godzin w tygodniu : 1

Autorzy: Olga Czyż, Agnieszka Kornak, Marta Mazur

Data opracowania: sierpień 2019

2. Opis innowacji.

Reforma systemu edukacji w Polsce wyraźnie zmienia miejsce i rolę szkoły dostosowując ją do zmieniającej się rzeczywistości. Wszyscy już wiemy, że ma być ona organizacją otwartą, elastyczną i dynamiczną, nie tylko dostosowywać się do zmian, ale nawet je wyprzedzać. Za wartościowe uchodzą takie działania edukacyjne, które zwrócone są ku przyszłości, ku realizacji tego, co wkrótce będzie ważne dla naszych uczniów i dla nas samych. Podstawową zasadą współczesnej edukacji jest indywidualizowanie wymagań i sposobów oddziaływania oraz innowacyjność, czyli stałe poszukiwanie nowych, lepszych rozwiązań i optymalizowanie procesu kształcenia.

Innowacja „English is more than an adventure” ma na celu umożliwienie uczniom uczestniczenia w zajęciach języka angielskiego w wymiarze rozszerzonym o jedną godzinę lekcyjną w tygodniu. Zwiększenie liczby godzin zapewnia częstszy kontakt z językiem, stwarza okazję do utrwalania i zapamiętywania większej ilości słów i wyrażeń, daje możliwość wprowadzania materiału nieprzewidzianego w programie nauczania, oraz wykorzystanie metod i technik nauczania, które uatrakcyjniają proces kształcenia, dostarczają wiele radości i satysfakcji.

Dodatkowe zajęcia wykorzystywane będą na pogłębianie wiedzy uczniów w zakresie leksyki, doskonalenie umiejętności słuchania i posługiwania się językiem angielskim oraz rozszerzanie wiedzy uczniów o elementy kultury Wielkiej Brytanii i innych krajów anglojęzycznych. Zajęcia będą miały głównie charakter praktyczny, mobilizujący do zaangażowania się w lekcję wszystkich uczniów, zarówno zdolnych jak i tych słabszych, dla których tradycyjne metody nauczania są często trudne i stresujące. Innowacja „English is more than an adventure” ma pokazać, że nauka języka obcego może być przyjemna, że można uczyć się poprzez zabawę. Ponadto, innowacja ta i realizowane w jej ramach treści kulturowe mają na celu pozytywne motywowanie do nauki języków obcych, budowanie chęci do poznawania świata, a jednocześnie kształtowanie poczucia własnej wartości i tożsamości narodowej poprzez umiejętne

porównywanie elementów kultury krajów anglojęzycznych ze znanymi uczniom polskimi tradycjami i obyczajami.

3. Cele edukacyjne

3.1 Ogólne cele kształcenia i wychowania

Punktem wyjścia są te ogólne cele nauki szkolnej, które stawia sobie cały system szkolny i które w związku z tym powinny być realizowane za pośrednictwem wszystkich nauczanych przedmiotów w szkole, a wśród nich także na zajęciach z języka angielskiego.

Do tych kompetencji kluczowych należą:

- umiejętność radzenia sobie ze sobą i z innymi – wzmacnianie poczucia własnej wartości, rozwinięcie samodyscypliny, umiejętność radzenia sobie ze stresem, sytuacja konfliktową, sukcesem i niepowodzeniem,
- umiejętność rozwiązywania problemów (typowych i nietypowych),
- umiejętności komunikacyjne,
- umiejętność pracy własnej (planowanie, autokontrola itp.)
- umiejętności społeczne i interpersonalne (w tym umiejętność pracy zespołowej),
- umiejętność korzystania z nowych technologii.

Rolę pomostu między ogólnymi celami nauki szkolnej a szczegółowymi celami językowymi odgrywają cele ogólnowychowawcze, czyli nielingwistyczne, do których język obcy nadaje się w sposób szczególny Najważniejsze z nich to:

- pozytywne postawy i motywacje względem języka obcego,
- wyrobienie technik pracy nad językiem.

Na tej podstawie można sformułować cele główne nauczania języka angielskiego na poziomie początkowym.

Głównym celem jest tutaj umożliwienie uczniowi w stopniu podstawowym rozumienia posługiwania się językiem obcym dla celów komunikacyjnych, w tym:

- zapewnienie kontaktu z językiem obcym w formie zabawowej, stymulującej wypowiedzi ustne,
- uruchomienie zdolności naśladowczych dziecka w kierunku ustnej nauki języka angielskiego,
- uwrażliwienie dziecka na możliwość komunikacji w języku innym niż ojczysty,
- rozwijanie w uczniach poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości językowe,
- wzbudzanie i umacnianie motywacji do nauki języka obcego poprzez aktywizujące formy nauczania,
- rozwijanie zainteresowania uczniów językiem angielskim, odmiennymi kulturami oraz przygotowanie do życia w wielojęzycznej i wielokulturowej Europie,

- kształtowanie umiejętności pracy w zespole.

3.2 Szczegółowe cele kształcenia i wychowania w zakresie języka angielskiego.

Na podstawie celów ogólnych i wymagań programowych sformułowane zostały następujące cele szczegółowe:

- Znajomość słownictwa dotyczącego: własnej osoby, części ciała, ubrań, członków rodziny, zwierząt, produktów spożywczych, kolorów, liczb, przyborów szkolnych, domu, zabawek, czynności życia codziennego, sportów.
- Poszerzenie zasobu słownictwa poprzez różnorodne formy obcowania z językiem (piosenki, rymowanki, filmy, historyjki, bajki, książeczki).
- Rozumienie poleceń formułowanych przez nauczyciela podczas zajęć oraz poleceń w nagraniach.
- Reagowanie całym ciałem na usłyszane zwroty i wyrazy.
- Rozumienie sensu usłyszanej historyjki, bajki (przy pomocy obrazków, gestów).
- Umiejętność powtarzania za nauczycielem lub nagraniem, rozwijanie umiejętności prawidłowego wypowiedzania poznanych słów i zwrotów.
- Recytowanie wierszy, rymowanek, śpiewanie piosenek.
- Udzielanie odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów, zadawanie pytań.
- Czytanie i przepisywanie wyrazów i prostych zdań (w pierwszym etapie - uczeń rozpoznaje wyrazy i kojarzy je z napisami).
- Wykonywanie zadań dodatkowych związanych z tematem lekcji (prace plastyczne, projekty, zadania muzyczno-ruchowe).
- Współpracowanie w grupie poprzez udział w mini-dialogach, scenkach i mini-przedstawieniach.
- Rozwijanie ciekawości i otwartości uczniów wobec kultury, tradycji i zwyczajów Wielkiej Brytanii i innych krajów anglojęzycznych.
- Zapoznanie uczniów z zagadnieniami wykraczającymi poza program nauczania.
- Bierne osłuchanie się ze strukturami gramatycznymi i potem ich czynne użycie.

4. Treści nauczania.

Głównym założeniem wprowadzanej innowacji jest, by jej treści utrwały i poszerzały wiadomości leksykalne i kulturowe uczniów realizowane w ramach dwóch obowiązkowych godzin

języka obcego. Treści innowacji są zatem skorelowane z nową podstawową programową i realizowanymi w klasach 1-3 podręcznikami New English Adventure 1/2/3 wydawnictwa PEARSON.

Tematyka zajęć będzie ściśle związana z najbliższym otoczeniem dziecka. Obejmie m.in. kolory, liczby, zwierzęta, dom, rodzinę, jedzenie, pojazdy, miejsca w mieście, części ciała, uczucia, itp. Wprowadzane słownictwo opierać się będzie na prostych zwrotach i strukturach gramatycznych. Podczas zajęć wykorzystywane będą piosenki, rymowanki, wierszyki, bajeczki, filmy, które umożliwią łatwe zapamiętywanie poznanych słów, wyrażeń czy zdań. Uczniowie będą także uczyć się wykorzystywać poznaną leksykę w mini-dialogach, scenkach czy mini-przedstawieniach.

W ramach zajęć przewidziane są także treści z zakresu kultury krajów anglojęzycznych. W klasie pierwszej uczniowie poznają głównie elementy kultury Wielkiej Brytanii. Poznają położenie geograficzne Wielkiej Brytanii, flagę, miasto Londyn i najważniejsze symbole. Uczniowie dowiedzą się jakie są tradycje i obyczaje, m.in. co Brytyjczycy jedzą w święta i na co dzień, jakie uprawiają sporty.

W klasie drugiej treści kulturowe rozszerzone będą o informacje dotyczące Stanów Zjednoczonych i Kanady, natomiast w klasie trzeciej na temat Australii i innych krajów anglojęzycznych.

Nauka zagadnień kulturowych oparta będzie głównie na bazie filmików i zdjęć dostępnych w Internecie, oraz realizacji mini projektów plastyczno-językowych.

5. Sposoby osiągnięcia celów.

5.1 Ogólna charakterystyka cech rozwojowych dzieci w młodszym wieku szkolnym i wynikający z cech rozwojowych sposób nauczania języka obcego.

Nauczanie dzieci tylko wtedy będzie skuteczne, jeżeli uwzględnimy ich cechy rozwojowe.

Dzieci w młodszym wieku szkolnym charakteryzuje myślenie konkretno-obrazowe i pamięć mechaniczna. **Nie jest u nich wykształcone myślenie abstrakcyjne i pamięć logiczna.**

Dla nauczyciela oznacza to, że:

- nauka powinna być powiązana z konkretnymi obrazami lub sytuacjami,
- w centrum nauki powinny być wobec tego nazwy przedmiotów i osób, proste polecenia i zwroty, a więc nauka słownictwa. Treści gramatyczne nauczane mogą być tylko w kontekście sytuacyjnym, nie jest natomiast możliwa formalna nauka gramatyki.

Dzieci w tym wieku charakteryzuje **szybkie zapominanie** pomimo szybkiego zapamiętywania oraz krótkotrwała koncentracja uwagi. Z tego powodu nauczanie musi odbywać się w następujący sposób:

- dzieci powinny uczyć się słówek i zwrotów poprzez wielokrotne powtarzanie,

- liczne powtórzenia muszą być dla uczniów atrakcyjne, dlatego należy stosować często powtarzane piosenki, wierszyki i rymowanki,
- poszczególne zadania i ćwiczenia muszą być krótkie,
- niezbędne są częste zmiany aktywności,
- niezbędna jest duża różnorodność bodźców podtrzymujących uwagę, a więc obraz, dźwięk, ruch,
- potrzebne jest stałe powracanie do już przerobionych części materiału.

Dzieci w młodszym wieku szkolnym charakteryzuje także **potrzeba zabawy i aktywności fizycznej**.

Oznacza to, że :

- należy stosować liczne zabawy językowe,
- nauka musi być oparta na aktywności, ruchu, gimnastyce, elementach metody reagowania ciałem,, czyli TPR,
- aktywność językowa uczniów musi być wielostronna i współwystępować z takimi działaniami jak rysowanie, kolorowanie, wycinanie, klejenie, zabawa ruchowa.

Dzieci charakteryzuje też **potrzeba sterowania własną aktywnością** i podejmowania działań wtedy, gdy czują się do tego gotowe.

Oznacza to, że nie można zmuszać dziecka do mówienia, jeśli tego samo nie chce. Warto też skłaniać dzieci do powtórzeń grupowych , chóralnych, dających mu poczucie bezpieczeństwa.

Warto również zachęcać dzieci do wypowiedzi nie wskazując błędów, a raczej samemu powtarzając poprawną formę wypowiedzi.

Reakcje emocjonalne dzieci w tym wieku są silne i spontaniczne, często silniejsze niż ich reakcje intelektualne. Dla nauczyciela oznacza to, że:

- dzieci najbardziej motywuje do nauki życzliwy i ciepły nauczyciel, stwarzający uczniom poczucie bezpieczeństwa,
- należy uwzględnić okazywane przez dzieci emocje, również te sygnalizujące zmęczenie lub znudzenie i odpowiednio modyfikować plan zajęć, zmieniając rodzaj aktywności lub tematykę,
- warto też uwzględnić dojrzałość uczniów do podejmowania rywalizacji w konkursach i ich umiejętność znoszenia porażek, jeżeli uczniowie są jeszcze niedojrzali do rywalizacji należy ograniczyć ilość konkursów,
- humor i komizm pomagają w nauce – stąd wartość komiksów, historyjek obrazkowych czy dowcipów rysunkowych.

Głównym zadaniem nauczyciela w pracy z tą grupą wiekową jest osłuchanie dzieci z językiem obcym podczas wydawania prostych poleceń, popartych gestykulacją, ważne jest również wykorzystanie materiałów multimedialnych, tablicy interaktywnej.

5.2 Metody nauczania języka obcego w młodszym wieku szkolnym.

W nauczaniu uczniów w młodszym wieku szkolnym za najbardziej skuteczne metody nauczania języka obcego uważa się metodę bezpośrednią, naturalną i TPR.

Metoda bezpośrednia oparta jest na naturalnym kontakcie w toku przebywania ze sobą nauczyciela i ucznia. Metoda ta z główny cel nauki uznaje umiejętność prowadzenia rozmowy, toteż niekiedy bywa też nazywana metodą konwersacyjną. Podstawowym sposobem nauczania jest włączanie ucznia do uczestnictwa w naturalnych rozmowach. Nauczyciel używa naturalnych zdań i w naturalnych sytuacjach, a jedyną pomocą w zrozumieniu jego wypowiedzi jest kontekst i sytuacja, w której odbywa się rozmowa. W toku konwersacji właściwie nie poprawia się błędów popełnianych przez ucznia, by go maksymalnie ośmielić i uzyskać tym samym swobodę i płynność wypowiedzi.

Metoda naturalna opiera się na założeniu, iż decydująca dla opanowania języka jest tzw. ekspozycja znacząca. Oznacza to słuchanie wypowiedzi obcojęzycznych, których ogólny sens jest dla uczącego zrozumiały, wynika bowiem ze zrozumiałej dla nich sytuacji. Przekonanie o trafności tej tezy uzasadnia fakt, że w ten sposób małe dzieci uczą się skutecznie języka ojczystego. Na wzór zachowania opiekunów małego dziecka zakłada się tu niewymuszanie mówienia i oczekiwanie na pierwsze dobrowolne próby mówienia wtedy, kiedy uczący poczuje się do tego gotów. Nauczyciel maksymalnie zbliża się więc do tego, co dzieje się w przypadku małego dziecka opanowującego język ojczysty: posługuje się dość prostym językiem, mówi o tym, co dzieje się tu i teraz, stosuje wiele mimiki i gestu, powtarza swą wypowiedź na różne sposoby i ciszy się każda oznaką zrozumienia i każda próbą nawiązania komunikacji. Metoda ta opiera się ponadto na przekonaniu, że kluczową sprawą dla powodzenia nauki jest wyeliminowanie stresu, gdyż lęk i wstyd przez popełnieniem błędu mogą skutecznie uniemożliwić naukę. Zadaniem nauczyciela w tej metodzie jest dostarczenie maksymalnej liczby naturalnych, sensownych, interesujących, prostych i sensownych wypowiedzi oraz stworzenie atmosfery bezpieczeństwa i akceptacji. Stosując tę metodę nauczyciel nie poprawia błędów, lecz prowadzi dalej rozmowę podtrzymując kontakt. W toku tej rozmowy wypowiada wielokrotnie formy poprawne. Dbą też, aby jego wypowiedzi były ogólnie zrozumiałe, ale by były zawsze na nieco wyższym poziomie niż poziom prezentowany w danej chwili przez ucznia, tak aby stymulować jego rozwój.

Stosując tę metodę będziemy wzbogacać ją o **naukę przez zabawę** prowadząc zabawę z językiem i naśladownictwo. Bawiąc się dzieci uczą się poprzez pełne zaangażowanie, w to, co aktualnie wykonuje. Jest to też metoda polisensoryczna, działająca na wiele zmysłów. Zabaw przynosi też zadowolenie, uruchamia kreatywność dziecka. Przez naśladownictwo dziecko przyswaja struktury gramatyczne

i słownictwo niejako przy okazji, gdyż postrzega język jako jedną z form zabawy.

Metoda reagowania całym ciałem, zwana Total Physical Response (TPR) opiera się na założeniu, że uczeniu się i trwałemu zapamiętywaniu materiału językowego sprzyjają dwa rodzaje zachowania ucznia – milczące przysłuchiwanie się i ruch fizyczny związany z treścią przekazu. Nauczanie w tej metodzie polega na wydawaniu prostych poleceń w języku obcym. Polecenia te, których wykonanie demonstruje na początku sam nauczyciel, by wspomóc rozumienie, skonstruowane są tak aby można wykonać je bez słów. W każdym wypadku niezbędny jest ruch fizyczny. Metoda nie operuje podręcznikiem. wykorzystuje zestawy rekwizytów, by za ich pomocą tworzyć pozaklasowe sytuacje takie jak sklep czy plaża.

W swojej pracy będziemy wykorzystywać **metodę projektów**. Metoda ta polega na samodzielnym realizowaniu przez uczniów zadania przygotowanego przez nauczyciela na podstawie wcześniej ustalonych założeń. Uczy korzystania z różnych źródeł informacji. W metodzie projektów powinny być uwzględnione dwa czynniki: przygotowanie materiału nauczania oraz praca z uczniami. Projekt jest przedsięwzięciem, które trwa dłuższy czas: od jednego do kilku tygodni. Zazwyczaj 1-3 jednostki lekcyjne.

Projekty pedagogiczne zachęcają uczniów do pracy samodzielnej, grupowej lub indywidualnej. Mogą to być książeczki, słowniczk, kartki świąteczne, a także gazetki, wystawy tematyczne, prace plastyczno-językowe, lapbooki itp.

5.3 Techniki prezentowania i utrwalania słownictwa

Naukę słownictwa prowadzi się w trzech zasadniczych etapach:

Etap I – wprowadzenie nowego słownictwa,

Etap II – utrwalenie nowego słownictwa,

Etap III – powtarzanie i utrwalanie słownictwa wcześniej opanowanego,

Działania dydaktyczne z tych etapów określamy jako ćwiczenia przedkomunikacyjne, a więc te, które pozwolą nam później kształcić umiejętności językowe takie jak mówienie, słuchanie, pisanie i czytanie.

Nowe słownictwo może być zaprezentowane poprzez prezentację przedmiotu, który dany wyraz oznacza.

Znaczenie wyrazu może być również zilustrowane za pomocą planszy, mapy, obrazka, plakatu, widokówki czy fotografii.

Znaczenie wyrazu może też być też przekazane za pomocą środków niewerbalnych: gestu, wyrazu twarzy, pozy.

Omówione sposoby prezentacji nowego materiału leksykalnego można wspomóc kilkoma dodatkowymi technikami ćwiczeniowymi ułatwiającymi prezentowanie nowych wyrazów.

Wymyśl kształt – po wprowadzeniu nowego wyrazu prosimy uczniów, aby starali się zapisać ten wyraz w taki sposób, który skojarzy im zapis ze znaczeniem wyrazu i tym samym ułatwi zapamiętywanie np. słowo **big (duży)** zapisane dużymi literami: BIG.

Skojarz wyraz z imieniem na daną literę – ćwiczenie to utrwała nowy materiał leksykalny poprzez kojarzenie wyrazu z imieniem rozpoczynającym się na daną literę. Np. malować - **Marysia**. Następnie należy utworzyć zdanie zawierające oba te wyrazy np. **Marysia maluje**.

Technika ta utrwała nowy wyraz poprzez skojarzenie graficzne.

Skojarz wyraz z zawodem - ćwiczenie to polega na kojarzeniu nowego wyrazu z jednym z typowo wykonywanych zawodów. I tak nowy wyraz „zapach” uczeń może skojarzyć z zawodem „kucharz”.

Technika ta utrwała nowy wyraz poprzez skojarzenia tematyczne.

Skojarz wyraz z pomieszczeniem – ćwiczenie to polega na kojarzenie nowego wyrazu z jednym z pomieszczeń w obszernym mieszkaniu, domu, np. sypialnia, kuchnia, hol, łazienka. I tak słowo „kwaśny” uczeń może skojarzyć z kuchnią, a słowo „mokry” z „łazienką”. Utrwalanie wyrazu następuje poprzez skojarzenia tematyczne, funkcjonalne albo też skojarzenia miejsca i czasu.

Rysunek – ćwiczenie to polega na umieszczenie obok nowego wyrazu rysunku, który pozwoli uczniowi lepiej zapamiętać znaczenie poznanego słowa. Rysunek może być bardzo uproszczony. Warto jest grupować wyrazy wokół jednego rysunku, np. wyrazy dotyczące naczyń stołowych i sztuców grupujemy wokół rysunku stołu.

Utrwalanie nowego słowna to w najwcześniejszej fazie kontrola jego właściwej percepcji przez uczniów. Drogą do tego jest skłonienie uczniów do poprawnego powtórzenia nowego wyrazu. Powtórzenia dokonują się dzięki sposobowi nauczania zwanemu techniką imitacji, używaniem poznanego materiału w zdaniach, techniką gier i zabaw oraz korzystaniem z tekstów i nagrań zawierających nowe słownictwo.

W **technice imitacji** zlecając powtarzanie nowego wyrazu za nauczycielem kierujemy się następującymi zasadami:

- najpierw słownictwo jest powtarzane chóralnie,
- następnie powtórzenia są kontynuowane w stopniowo zmniejszających się grupach,

- wskazując, kto ma powtórzyć, kiedy i w jakim tempie, należy stosować nie głos, a kontakt wzrokowy i gest,

- jeżeli występują kłopoty z powtórzeniem długiego i trudnego wyrazu sugerujemy podział na części i powtarzanie od końca wyrazu np. examination, - ation, mination, examination.

Technika imion to układanie prostych zdań z nowym wyrazem. Narzuca ona jedynie wymogi graficzne, gdyż imię osoby powinno zaczynać się na tą samą literę co dany wyraz.

Zabawa KIM. Nauczyciel wypowiada 10 wyrazów, które niedawno uczniowie poznali. Wypowiada je tylko raz prosząc uczniów o skupienie uwagi. Zadaniem uczniów jest zapamiętać możliwie jak najwięcej z nich, powtórzyć je lub zapisać.

Kluczową sprawą dla znajomości słownictwa jest ciągle powtarzanie wcześniej opanowanego materiału. Pozwoli to na utrzymanie go w gotowości i niedopuszczenie do jego zapomnienia.

Można zastosować tutaj **technikę skojarzeń tematycznych**. Polega ono na gromadzeniu wielu wyrazów wokół podstawowego słowa będącego osią skojarzeń, .np. wyraz zima wiąże się ze słowami: mróz, bałwan, śnieg, czapka, sopel itp.

Inne ćwiczenie pozwalające na uaktywnienie wielu rozmaitych wyrazów niekoniecznie tematycznie ze sobą związanych to **technika skojarzeń łańcuszkowych**. Ćwiczenie to polega na podaniu przez nauczyciela lub ucznia jakiegoś wyrazu i prośbie o wyraz, z którym kojarzy się ten pierwszy. Następnie ten drugi wyraz staje się bodźcem do **następnego** skojarzenia, np. woda – mokry, mokry – ręcznik, ręcznik – łazienka itd.

Jeszcze inny sposób powtarzania i utrwalania słownictwa to ćwiczenia kategoryzacyjne.

W technice „**Trzy podobne**” nauczyciel podaje wyraz będący klasą zjawisk, np. kolor, napój, pojazd. Zadaniem ucznia jest podać trzy przykłady rzeczowników mieszczących się w tej grupie.

W ćwiczeniu „**Wyraz nie pasujący do pozostałych**” nauczyciel podaje cztery wyrazy, z których trzy tworzą logiczną całość, a jeden nie pasuje do pozostałych. Zadaniem ucznia jest wskazać niepasujący do reszty wyraz.

Zabawa „**Profil**” polega na podawaniu uczniom trzech wyrazów, np. trzech przymiotników „żółty, okrągły, kwaśny”, do których mają oni podać skojarzenia w postaci wyrazu, który odpowiada owym trzem słowom – w tym wypadku „cytryna”.

Funkcję szybkiego powtórzenia bardzo dobrze spełniają również ćwiczenia prowadzone **techniką tematyczną, np. techniką sytuacyjną**. Tego rodzaju ćwiczenie wiąże się z zaprezentowaniem uczniom sytuacji-scenerii. Może to być pomieszczenie, w którym przebywają, widok z okna, obrazek, widokówka. Zadaniem uczniów jest podanie lub wypisanie wszystkich wyrazów, które wiążą się z daną sytuacją lub scenerią. Zakres liczbę wyrazów można ograniczyć instrukcją np. „ Podaj nazwy wszystkiego co stoi na podłodze”, „Podaj wszystkie kolory i kształty wiążące się z tym obrazkiem” itp.

5.4 Techniki pracy rozwijające sprawność słuchania.

Czynne posługiwanie się językiem czyli „produkcja” powinno być poprzedzone wcześniejszą pracą nad rozpoznawaniem i rozróżnianiem elementów języka oraz rozumieniem tekstu czyli tzw. „repcja”. Nauka rozumienia ze słuchu powinna w miarę możliwości zbliżać się do naturalnych warunków codziennej komunikacji. Uczniowie powinni mieć więc określony powód słuchania, określony cel. Powinni umieć słuchać selektywnie, umieć domyślać się głównego sensu wypowiedzi, powinni słuchać treści o odpowiednim dla nich stopniu trudności.

Zadaniem nauczyciela w toku rozwijania sprawności rozumienia ze słuchu jest podjęcie działań, które mieszczą się w trzech sferach.:

- nauczanie elementów języka (wyrazów, zwrotów, struktur) niezbędnych dla rozumienia ogólnego sensu wypowiedzi,
- postawienie przed uczniem określonego zadania, które stanie się bodźcem do uważnego, najczęściej selektywnego słuchania, a zarazem sprawdzeniem zrozumienia wypowiedzi,
- zapewnienie przejścia do innych sprawności – mówienia, czytania i pisania.

Te trzy sfery wiążą się z trzema grupami technik rozwijania sprawności rozumienia ze słuchu. Są to:

- techniki ćwiczeniowe poprzedzające słuchanie,
- techniki ćwiczeniowe towarzyszące słuchaniu,
- techniki ćwiczeniowe następujące po wysłuchaniu tekstu.

Techniki poprzedzające słuchanie to ćwiczenia językowe, których celem jest:

- zogniskowanie uwagi uczniów wokół tematyki tekstu,
- przypomnienie i zaktywizowanie znanych uczniom elementów języka wiążących się z tą tematyką,
- wprowadzenie nowych elementów języka, jeszcze nie znanych uczniom, a niezbędnych do rozumienia treści wypowiedzi.

Aby ukierunkować uwagę uczniów na określony temat możemy wykorzystać **obrazek związany z nieznanym jeszcze tekstem**. Jeśli wypowiedź jest na przykład dialogiem w restauracji, przynosimy obrazek restauracji. Uczniowie mogą opisywać dany obrazek, wyobrażać sobie co działo się dalej, rozmawiać na temat znanych im podobnych miejsc.

Innym sposobem skupienia uwagi uczniów jest **rozmowa na temat związany z nieznanym jeszcze tekstem**. Najczęściej pytamy ich wtedy o dotychczasowe doświadczenia związane z daną sprawą,

upodobania, opinie. Ze względu na ograniczone możliwości językowe dzieci rozmowy te odbywają się w języku ojczystym.

Inna techniką skupiająca uwagę dzieci jest **przewidywanie wyrazów jakie mogą pojawić się w tekście**. Technika ta polega na tym, że nauczyciel jednym zdaniem określa uczniom tematykę tekstu nie opowiadając go. Prosi też uczniów, aby podali wyrazy, jakie zapewne wystąpią w tekście.

Należy również pamiętać, że przed wysłuchaniem nowego tekstu należy **wprowadzić nowy materiał językowy**, z którym dzieci się wcześniej nie spotkały.

Aktywności towarzyszące słuchaniu muszą pobudzić motywację, wytworzyć sens i cel słuchania oraz utrzymać koncentrację słuchającego.

Techniki dobrze spełniające rolę w nauczaniu dzieci na etapie edukacji wczesnoszkolnej polegają na dopasowywaniu, szeregowaniu, rysowaniu, układaniu wg instrukcji.

Dopasowywanie polega na przedstawieniu uczniom kilku obrazków i wybieraniu obrazka najbardziej dopasowanego do usłyszanych treści. **Szeregowanie** polega na układaniu obrazków w kolejności zgodnej z wysłuchanym tekstem. **Ustne dyktando** jest prostym sposobem sprawdzenia **rozumienia** niektórych tekstów, szczególnie opisów pomieszczeń, osób, krajobrazów. **Uzupełnianie niekompletnego** obrazka polega na dorysowywaniu szczegółów na obrazku. Ćwiczenie to dobrze nadaje się do rozumienia opisów postaci, twarzy, itp. Oprócz obrazków można wykorzystać szkice, mapy, plany, labirynty itp. **Układanie** polega na słuchaniu poleceń nauczyciela i układaniu przedmiotów zgodnie z podaną instrukcją, budowanie budowli określonego kształtu i koloru z klocków lego, lepienie postaci z plasteliny. **Pantomima** polega na tym, by w trakcie słuchania tekstu uczeń starał się wyrazić swoje rozumienie ruchem, gestem i mimiką (np. maszerowanie – jeśli mowa o chodzeniu, robienie smutnej minki, itp.). Technika ta świetnie się nadaje się do wykorzystywania w pracy z tekstami dotyczącymi codzienności, a także przy nauce piosenek i wierszy.

Świetnie sprawdzi się też zabawa typu „**Simon says**”. Jest to odmiana ćwiczenia „**Zrozum, wykonaj, powiedz**”, wymagająca większej koncentracji na rozumieniu ze słuchu niż zwykła reakcja ruchowa na polecenia. Zabawa polega tym, że uczniowie wykonują komendy nauczyciela tylko wtedy, gdy komenda poprzedzona jest słowami: „Simon says”.

Innym ciekawym ćwiczeniem są **zabawy z piłką**. Uczniowie stają w kole, każdy z nich jest oznaczony kolorem (nazwą zwierzątka itp.). Pierwsze dziecko rzuca do kolegi i pyta: „What colour is your name?” (lub zadaje inne do wyboru słownictwa zapytanie). Drugi uczeń odpowiada: „My name is yellow” i odrzuca piłkę do kolejnego ucznia zadając mu to samo pytanie.

Zabawa Who? polega na tym, że nauczyciel zadaje wszystkim uczniom pytanie typu: „Who has a cat? Who likes bananas? itp. Po każdym pytaniu uczniowie, którzy mogą się zgłosić, wykonują wcześniej ustaloną czynność, np. klaszczą w dłonie, podskakują itp.

Techniki, które wykorzystujemy w przypadku uczniów, którzy nabyli już umiejętność czytania i pisania to **zaznaczanie na liście wyrazów**, tych elementów listy, które usłyszą w tekście, **wypełnianie tabeli**, **uzupełnianie tekstu z lukami**.

Techniki, które można wykorzystać po wysłuchaniu tekstu, to te ćwiczenia, które dotyczą rozumienia całości tekstu w sensie całościowym i szczegółowym. Tego typu techniką jest np. **prawda-falsz** – czyli stwierdzenie, czy dane zdanie jest zgodne z wysłuchanym tekstem. Podobnego typu techniką jest **wielokrotny wybór** – czyli wybieranie jednej z kilku odpowiedzi dotyczących tekstu. Inna techniką jest **podawanie pytań i odpowiedzi** dotyczących treści wysłuchanego tekstu. W pracy z młodszymi dziećmi przydatną techniką jest także **odgrywanie ról** – polegające albo na odtworzeniu dialogu lub odegraniu własnej scenki w oparciu o wysłuchany tekst.

5.5. Techniki rozwijające sprawność mówienia

Spośród technik nauczania mówienia najistotniejsze są te, które najskuteczniej prowokują samodzielne wypowiedzi stanowiąc dostatecznie silny bodziec do mówienia, nie powodując przy tym nadmiernej trudności. Bodźcem skłaniającym dziecko do mówienia może być obraz, słowo lub dźwięk. Jedną z tego typu technik jest **odgadywanie treści obrazka** (który widzi tylko nauczyciel lub grupa uczniów) poprzez zadawanie pytań typu "tak-nie" umożliwiających pełne odtworzenie tego, co przedstawia dany obraz.

Zgadywanka obrazkowa to technika polegająca na przedstawieniu uczniom kilku obrazków lub fotografii, z których uczeń wybiera jeden, nie informując pozostałych na jaki się zdecydował. Uczeń opisuje treść obrazka, a zadaniem pozostałych uczestników zabawy jest identyfikacja obrazka, o który chodzi. Inną techniką jest **wyszukiwanie różnic w obrazkach**.

Zgadywanki typu: „What have I in my pocket/hand?”. W zabawie tej nauczyciel staje na środku sali i pyta uczniów, np. „What have I in my pocket?”. Dzieci zgadują, przypominając sobie słownictwo wokół określonego tematu. Jeśli odgadną, to nauczyciel wyjmuje daną rzecz.

Niezwykle przydatną w pracy z młodszymi uczniami techniką jest **wykorzystywanie historyjek obrazkowych**. Jest to sposób pozwalający na wywołanie dłuższej wypowiedzi uczącego się na temat podany przez uczącego nie słownie, a w formie serii obrazków.

Najprostszą techniką motywującą ucznia do wypowiedzi ustnej jest **zadawanie pytań**. Powinny to być jednak pytania szczegółowe, a najlepiej seria pytań.

Odpowiednią techniką jest tu także **odgrywanie ról**. Jest to ćwiczenie konwersacyjne wieloosobowe, które polega na wyznaczeniu każdemu z uczestników określonego zadania do wykonania. zadanie to wykonuje on przyjmując przypisaną mu rolę w przypisanej sytuacji.

Ćwiczenie **rzeźba**. Dzieci pracują w parach, jedno dziecko jest rzeźbiarzem i w ciszy ustawia swojego kolegę tak, by uzyskać „rzeźbę” wybranej postaci, według reguły zadanej przez nauczyciela. Następnie opisuje ją nauczycielowi, odpowiadając na proste pytania „Who is it?”, „What is he doing?”.

Przydatną techniką jest również **wypowiedź na podstawie tzw. dokumentów autentycznych**. Ćwiczenie to wykorzystuje materiały takie jak: bilety do kina, menu z restauracji, prognozy pogody itp. zadaniem ucznia jest wykonanie zadania związanego z tym materiałem, np.. złożenie zamówienia, kupno biletu itp.

Inną techniką motywującą dzieci do wypowiedzi ustnych jest **rozpoznawanie dźwięków**. Technika ta polega na prezentowaniu dźwięków, na podstawie których można sobie wyobrazić sceny i działania bohaterów (budzik, woda, drzwi, tramwaj, dzwonek szkolny).

W pracy z młodszymi dziećmi wykorzystujemy również **piosenki, rapy i rymowanki**. Techniki te wyrabiają pamięć mechaniczną i wspomagają opanowanie mowy.

5.6. Techniki pracy rozwijające sprawność czytania

Techniki te można wprowadzić po uzyskaniu przez dziecko znajomości liter i umiejętności czytania.

W procesie rozwijania sprawności czytania ze zrozumieniem, podobnie jak to było w nauce słuchania, zadaniem nauczyciel jest :

- doprowadzenie ucznia do poziomu językowego umożliwiającego zrozumienie tekstu,
- postawienie zadania, do którego zrozumienie tekstu jest niezbędne,
- zapewnienie ćwiczeń łączących rozwijaną sprawność z innymi umiejętnościami językowymi.

Jeżeli chodzi o skupienie uwagi uczniów i zainteresowanie ich tematyką poruszaną w tekście można zastosować te same techniki, które stosujemy rozwijając umiejętność słuchania ze zrozumieniem.

W przypadku młodszych dzieci analizowane teksty są bardzo proste, są to wyrazy, proste zdania, wypowiedzi kilkuzdaniowe. Najprostszą techniką jest tu **dobieranie podpisów do obrazków**. Rozpoczynamy zawsze od najprostszego ćwiczenia łączenia pojedynczego obrazka z jednym wyrazem. Stopniowo do znanych wyrazów dodajemy nowe, by wreszcie zbudować zdania jako podpisy do ilustracji.

W wypadku uczniów z tej grupy wiekowej sprawdzają się techniki łączące czytanie z innymi sprawnościami językowymi typu opisywanej wcześniej techniki **prawda czy fałsz** lub **zadawanie pytań i uzyskiwanie odpowiedzi**. Sprawdzają się tutaj również **rysunki wykonywane zgodnie z treścią tekstu, zaznaczanie prawidłowej odpowiedzi**. Uczniowie, którzy opanowali umiejętność pisania mogą **uzupełnić zdania związane z tekstem lub wypełnić tabelę**.

Odpowiednimi technikami będą tu również różnego typu **gry dydaktyczne** typu: BINGO, domina i loteryjki słowno-obrazkowe, memory, gry z użyciem kostki.

5.7. Techniki pracy rozwijające sprawność pisania.

W nauczaniu dzieci przydatne są szczególnie techniki nauczania pisowni.

Najprostszą taką techniką jest **odwzorowywanie** polegające na przepisywaniu wyrazu zapisanego na tablicy lub w książce lub na karcie pracy. (Technikę tę może poprzedzić pisanie po śladzie).

Zwykle przepisywanie jest jednak monotonne. Instrukcja do ćwiczenia może więc brzmieć następująco: „Zapisz te wyrazy spośród podanych, które np.

- dotyczą jedzenia,
- zaczynają się na literę "b",
- oznaczają przedmioty koloru żółtego, itp.”.

Inną techniką jest **podpisywanie obrazków lub własnoręcznie wykonanych rysunków**.

Jeszcze inne ćwiczenie to **technika cząstkowego dyktanda**. Ćwiczenie to polega na uzupełnianiu przez uczniów fragmentów tekstu wyrazami, na których pisowni chcemy skoncentrować uwagę.

Niezwykle przydatne w nauczaniu pisowni uczniów w młodszym wieku szkolnym są gry i zabawy.

Jedną z nich jest **wąż literowy**. Zabawa ta polega na tym, że nauczyciel podaje wyraz, który pierwszy uczeń zapisuje na tablicy. Następnie ten uczeń wypowiada wyraz rozpoczynający się na literę, na którą poprzedni się skończył. Kolejny uczeń zapisuje ten wyraz na tablicy.

Przedmioty na literę, na którą mają zaczynać podawane przez nich wyrazy, mówiąc: "Płynie okręt i wiezie przedmioty na literę...". **Gra magiczna** – ćwiczenie to polega na dopisaniu do 3-literowego wyrazu jaki podaje nauczyciel kolejnych 3-literowych wyrazów. Każdy następny wyraz powinien różnić się od poprzedniego tylko jedną literą, ma jednak nieść nowe znaczenie np. pen, ten itd. **Szukamy nowych wyrazów**. Ćwiczenie to polega na tym, by z liter długiego wyrazu utworzyć możliwie wiele nowych wyrazów np. examin – men, name, mix itp.

5.8. Nauczanie języka z wykorzystaniem prac plastycznych uczniów.

Techniki plastyczne są naturalnymi formami ekspresji dla dzieci w młodszym wieku szkolnym. Z tego względu są elementami, które dostarczają radości tworzenia oraz wyzwalają kreatywność uczniów. W nauczaniu języka obcego stosowanie technik plastycznych nie tylko urozmaica pracę, ale stanowi także zastosowanie zasady uczenia się przez działanie w praktyce. Należy jednak tak prowadzić zajęcia, aby działania plastyczne nie zdominowały treści językowych. Efekty, w postaci prac

plastycznych uczniów, mogą być wykorzystane przez nauczyciela w kolejnych fazach zajęć lub na kolejnych zajęciach w danym cyklu (np. w zastępstwie „gotowych” kart obrazkowych, do pracy z plakatem, jako ilustracje, do których trzeba dopasować podpisy) lub być wyeksponowane w sali lekcyjnej (np. w postaci klasowego słowniczka tematycznego). Wybrane techniki plastyczne do wykorzystania we wczesnoszkolnym nauczaniu języka obcego to: kolorowanie w konturze, kolorowanie według podanego kodu, rysowanie po śladzie, dorysowywanie brakujących elementów, malowanie farbami, wycinanie, wyklejanie, wykonywanie rekwizytów, wykonywanie słowniczka obrazkowego, tworzenie plastycznych projektów grupowych, lapbooków.

5.9. Techniki dramowe w nauczaniu języka obcego.

Stosując w nauczaniu języka obcego dzieci różnego rodzaju zabawy, nie można pominąć techniki zawierającej elementy dramy. Drama uruchamia wyobraźnię, dostarcza emocji, kształtuje umiejętność współpracy w grupie. Równocześnie wpływa na poprawę zachowania i funkcjonowania społecznego uczniów, co z kolei ma znaczenie przy efektywności nauczania języka obcego.

Techniki dramowe uruchamiają pamięć obrazowaną, są uczeniem się przez działanie, dostarczają niezbędnej porcji ruchu uczniom, co jest niezbędne w tym okresie ich rozwoju. We wczesnoszkolnym nauczaniu języka obcego można wykorzystać następujące techniki dramowe:

- wywiady, rozmowy – wcielanie się „w rolę” pytającego i udzielającego odpowiedzi, doskonale ćwiczenie komunikacyjne, przewidujące pracę w parach,
- kreowanie lub odtwarzanie ruchem, gestem znaczenia zawartego w piosenkach, rymowankach,
- organizowanie miniprzedstawień teatralnych – improwizowanych oraz starannie przygotowanych i ćwiczonych.

Tak więc drama w uczeniu języka obcego pozwala dzieciom na zastosowanie mechanicznie opanowanych zwrotów i struktur językowych w zainscenizowanych sytuacjach, w sytuacjach tworzonych po to, aby wykorzystywały w późniejszym czasie w praktyce opanowane struktury, zwroty, wyrażenia.

5.10. Praca z pacynką.

Wprowadzenie do nauczania języka obcego maskotki-pacynki wywołuje ciepłe emocje, ułatwia zaakceptowanie nowego nauczyciela, wprowadza element zabawy. Pacynka staje się partnerem dla nauczyciela. Dzięki niej staje się możliwy dialog w języku obcym (nauczyciel- pacynka). To ona inicjuje

zabawy, jest zdolna do okazywania emocji, staje się przyjacielem dzieci, pomaga im, podpowiada, jeśli dziecko nie rozumie polecenia, szepcze do ucha, pokazuje co należy zrobić.

Ta technika nauczania języka obcego z pewnością zniweluje stres u dzieci związany z poznawaniem język obcego, przyczyni się do pozytywnego nastawienia uczniów do języka i zmotywuje do aktywności podczas zajęć.

6. Ewaluacja

Aby przekonać się, czy innowacja spełniła swoją rolę tzn. przyczyniła się do poszerzenia zakresu słownictwa i zwrotów u dzieci w zakresie leksyki języka angielskiego, oraz czy rozwinęła się wiedza na temat krajów anglojęzycznych, konieczne jest przeprowadzenie ewaluacji.

W trakcie realizacji podjętej innowacji, nauczyciel na bieżąco będzie prowadził obserwację uczniów, ich zaangażowanie, aktywność na zajęciach oraz postępy w nauce.

Wyniki ewaluacji będą opracowane na koniec roku szkolnego i zostaną zaprezentowane w formie sprawozdania radzie pedagogicznej.

Ewaluacji podlegać będą:

- stopień realizacji zaplanowanego programu innowacyjnego
- skuteczność metod, technik i form pracy
- stopień atrakcyjności i użyteczności programu dla jego uczestników.

Narzędzia służące do przeprowadzenia ewaluacji:

- obserwacja uczniów,
- rozmowy z uczniami i rodzicami,
- ankieta skierowana do uczniów,
- ankieta skierowana do rodziców.

Ewaluacja pozwoli na wyciągnięcie istotnych wniosków dotyczących poszerzenia ilości godzin nauczania języka angielskiego w klasach 1-3, wpływu zastosowanych metod, technik i form pracy na

efekty nauczania i postępy uczniów, oraz celowości realizowania podobnych przedsięwzięć w przyszłości.

7. Bibliografia.

Komorowska H. **Metodyka nauczania języków obcych**, Warszawa 1999.

Erenc-Grygoruk G. **Nauczanie języków obcych w edukacji wczesnoszkolnej**, Kraków 2013.

Komorowska H.(praca zbiorowa) **Nauczanie języków obcych w zreformowanej szkole**, Warszawa 2000.

Sobańska-Jędrych J., Karpeta-Peć B., Torenc M. **Rozwijanie zdolności językowych na lekcji języka obcego** Warszawa 2013.

Nehring A. **Mały Europejczyk**, Toruń 2004.

Sikora- Banasik D. **Program nauczania języka angielskiego w kl.I-III**. Nowa Era, Warszawa 2017.

Szpotowicz M., Szulc-Kurpaska M. **Program nauczania języka angielskiego do edukacji wczesnoszkolnej** Oxford University Press 2009